

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ, ПЕДАГОГІКИ І ТУРИЗМУ

ПРОГРАМА ЕКСКУРСІЙНОЇ ПРАКТИКИ

Галузь знань	24 Сфера обслуговування
Спеціальність	242 Туризм
Освітній рівень	бакалавр
Освітньо-професійна програма	Туристичне обслуговування

Форма здобуття освіти	денна
Курс (рік навчання)	2
Кількість кредитів	3
ЄКТС	
Форма підсумкового контролю	диференційований залік

КИЇВ – 2021

Програма екскурсійної практики для студентів II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Спеціальність 242 Туризм. Освітньо-професійна програма Туристичне обслуговування.

Розробник програми: Кучерява Г.О., кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри психології, педагогіки і туризму.

Рецензенти: Крупеня І. М., кандидат політичних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних відносин та туризму Київського міжнародного університету;
Аджибабулов З. С., директор культурно-просвітницького центру «Кобзар»;
Дордука Є. А., випускниця факультету перекладознавства Київського національного лінгвістичного університету 2019 р. (бакалаврат) та 2020 р. (магістратура) спеціальності 242 Туризм.

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми: Кучерява Г.О., кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри психології, педагогіки і туризму.

СХВАЛЕНО на засіданні кафедри психології, педагогіки і туризму «15» квітня 2021 року, протокол № 13

Завідувач кафедри проф. Матвієнко О. В.

СХВАЛЕНО на засіданні вченої ради факультету перекладознавства

« 1 » червня 2021 року, протокол № 11

Голова вченої ради факультету проф. Л. Я. Зеня

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні вченої ради Київського національного лінгвістичного університету

«14» червня 2021 року, протокол №

Голова вченої ради Університету

 проф. Р. В. Васько

1. Пояснювальна записка

Екскурсійна практика є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми Туристичне обслуговування спеціальності 242 Туризм, невід'ємним складником освітнього процесу та другим етапом наскрізної практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Організація екскурсійної практики регламентується Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, що затверджено наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93. Програма практики складена відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 242 Туризм галузі знань 24 Сфера обслуговування для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 № 1068 та освітньо-професійної програми Туристичне обслуговування спеціальності 242 Туризм Київського національного лінгвістичного університету.

Згідно з навчальним планом спеціальності 242 Туризм та освітньо-професійною програмою Туристичне обслуговування екскурсійна практика проводиться на II курсі у 4 семестрі. Тривалість практики становить 2 тижні, загальний обсяг – 90 годин (3 кредити), зокрема самостійна робота – 90 годин.

Передумовою проведення екскурсійної практики є засвоєння здобувачами теоретичних знань і набуття практичних навичок з таких навчальних дисциплін, як: Туристичне краєзнавство, Географія туризму, Організація екскурсійної діяльності, Організація туристичних подорожей.

Під час проходження практики здобувачі відвідують оглядові та тематичні екскурсії, самостійно розробляють екскурсію за визначеною темою та складають маршрут екскурсії, опановують методичні прийоми розповіді та показу під час проведення екскурсії.

2. Мета та завдання екскурсійної практики

Метою екскурсійної практики є закріплення теоретичних знань та практичних навичок з розробки та проведення екскурсій, складання екскурсійного маршруту; засвоєння особливостей проведення різних видів екскурсій; розкриття диференційованого підходу до екскурсійного обслуговування.

Основні завдання екскурсійної практики:

- відвідування різних видів екскурсій, аналіз їх проведення професійними екскурсоводами;
- засвоєння теоретичних знань з організації екскурсійної діяльності;
- удосконалення практичних навичок самостійного створення екскурсії, складання загального та індивідуального тексту екскурсії,
- набуття навичок розробки маршруту екскурсії та його апробація в реальних умовах;

- опанування методичних прийомів показу, розповіді та руху під час екскурсії.

Завданням екскурсійної практики є формування таких компетентностей:

інтегральної компетентності:

- здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов;

загальних компетентностей:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;
- прагнення до збереження навколишнього середовища;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність зосереджуватися на результатах при виконанні завдань та вміння їх презентувати;

- здатність використовувати професійну термінологію, оперувати туристичною інформацією, вести дискусію та передавати власну думку в усній і письмовій формах;

фахових компетентностей:

- знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;
- здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах;
- здатність до використання комплексу заходів, спрямованих на підвищення якості туристичного обслуговування;
- здатність організовувати туристично-краєзнавчу діяльність з урахуванням історико-географічних особливостей туристичних DESTINAЦІЙ.

3. Програмні результати проходження екскурсійної практики

Проходження здобувачами екскурсійної практики має на меті досягнення таких програмних результатів навчання:

ПРН01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.

ПРН02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПРН06. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.

ПРН07. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

ПРН08. Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.

ПРН09. Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПРН11. Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.

ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

ПРН17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

ПРН18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.

ПРН19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

ПРН23. Зосереджуватися на результатах при виконанні завдань та вміти їх презентувати.

ПРН24. Використовувати професійну термінологію, оперувати туристичною інформацією, вести дискусію та передавати власну думку в усній та письмовій формах.

ПРН26. Розробляти та застосовувати заходи, спрямовані на підвищення якості туристичного обслуговування.

ПРН27. Аналізувати особливості туристичних дестинацій та організовувати туристично-краєзнавчу діяльність.

Здобувачі повинні знати: нормативно-правові документи, що використовуються при розробці екскурсій; види екскурсій та принципи складання екскурсійних маршрутів; способи збору інформації та виділення основних та додаткових екскурсійних об'єктів; методи та прийоми екскурсійного обслуговування, враховуючи історико-географічні особливості туристичних дестинацій та специфіку різних категорій екскурсантів.

Здобувачі повинні вміти: використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, розробляти різні види екскурсій з урахуванням історико-географічних особливостей туристичних дестинацій і пізнавальних потреб екскурсантів, готувати контрольний та індивідуальний

текст екскурсії, складати картки екскурсійних об'єктів і портфель екскурсовода, розробляти маршрут екскурсії, застосовувати спеціальні прийоми та методи проведення екскурсій; працювати в команді та самостійно, будувати ефективну взаємодію між членами групи та встановлювати комунікаційні зв'язки з іншими групами.

4. Структура практики, вимоги до учасників освітнього процесу під час практики

Проходження здобувачами екскурсійної практики проводиться згідно з графіком навчального процесу.

Екскурсійна практика складається з чотирьох етапів:

1. Підготовчий.
2. Відвідування різних видів екскурсій, ознайомлення з методичними прийомами ведення екскурсій професійними екскурсоводами.
3. Розробка та проведення власної екскурсії.
4. Підготовка звітної документації та захист звіту про проходження екскурсійної практики.

Здобувачі під час проходження екскурсійної практики **зобов'язані**:

- вчасно прибути на практику, дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії, правил внутрішнього розпорядку та поведінки на практиці;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики;
- згідно з правилами оформляти щоденник практики та фіксувати спостереження;
- представити на кафедру у встановлений термін письмовий звіт і скласти диференційований залік.

Навчально-методичне **керівництво практикою**, а також контроль за виконанням програми практики здійснюють керівники практики від університету, факультету та кафедри.

Груповим керівником практики призначається досвідчений науково-педагогічний працівник кафедри, який організовує проходження здобувачами практики, проводить збори здобувачів для попереднього ознайомлення їх з програмою практики та переліком питань, які необхідно вирішити під час практики; надає інформацію студентам про особливості організації практики; надає консультації щодо оформлення звітної документації, приймає захист практики та виставляє підсумкову оцінку.

5. Зміст практики

Зміст екскурсійної практики відповідає поставленим меті та завданням. Практика проводиться у 4 етапи.

1. Підготовчий етап. Проведення настановної конференції, під час якої керівник практики від кафедри ознайомлює здобувачів з метою та

завданнями екскурсійної практики, правилами заповнення щоденника, проводить інструктаж з безпеки життєдіяльності. Здобувачі отримують індивідуальне завдання, яке мають виконати під час практики.

2. Відвідування різних видів екскурсій, ознайомлення з методичними прийомами ведення екскурсій професійними екскурсоводами.

Цей етап передбачає:

- відвідування різних видів екскурсій (оглядових, тематичних);
- аналіз екскурсій, проведених професійними екскурсоводами.

Здобувачі мають перейняти майстерність екскурсоводів, відстежити використані екскурсоводами методичні прийоми ведення екскурсії, дотримання техніки проведення екскурсії, виявити способи розкриття композиції (розміщення, послідовність і співвідношення структурних частин екскурсії: підтем основних питань, вступу та завершальної частини), оцінити мовлення екскурсовода. Виявити переваги та недоліки, пізнавально-виховну цінність проведеної екскурсії.

3. Розробка та проведення власної екскурсії.

Під час проходження практики здобувач виконує індивідуальне завдання – розробляє власну екскурсію та необхідну технологічну документацію до неї, а саме:

- контрольний та індивідуальний текст екскурсії;
- картки (паспорти) екскурсійних об'єктів (10 – 12 об'єктів), включених у маршрут екскурсії;
- технологічну карту екскурсії;
- портфель екскурсовода;
- схему маршруту екскурсії;
- список джерел та літератури за темою екскурсії.

Під час розробки власної екскурсії здобувачі також вивчають електронні веб-ресурси екскурсійних маршрутів, ознайомлюються з основними методами екскурсійного обслуговування та засвоюють їх.

Завданнями цього етапу також є:

- навчитися презентувати «асортимент» екскурсійних продуктів;
- засвоїти правила поведінки у роботі з клієнтами;
- навчитися доброзичливо, тактовно, толерантно і дипломатично відповідати на запитання екскурсантів;
- засвоїти методичні прийоми ведення екскурсії.

На цьому етапі практики здобувачі мають провести розроблені екскурсії, застосовуючи основні технологічні прийоми та методи.

4. Підготовка звітної документації та захист звіту про проходження екскурсійної практики.

Звітною документацією практики є щоденник практики і звіт про проходження екскурсійної практики, який містить технологічну документацію екскурсії, розробленої здобувачем.

Під час проходження екскурсійної практики здобувач веде щоденник практики. Вимоги до ведення щоденника такі:

- у щоденнику здобувач щодня записує усе, що він зробив за день для виконання поставлених завдань і календарного графіка проходження практики;

- щоденник має бути акуратно оформлений і разом зі звітом про проходження екскурсійної практики поданий на кафедру у встановлені терміни;

- без заповненого щоденника здобувач до захисту практики не допускається.

Звіт здається у друкованому вигляді. Основні складові частини звіту такі:

- 1) титульний аркуш;
- 2) зміст (містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів);
- 3) вступ;
- 4) основна частина – технологічна документація екскурсії;
- 5) висновки;
- 6) список використаних джерел і літератури.

Обсяг звіту має складати до 30 – 35 друкованих сторінок тексту.

До захисту звіту про проходження екскурсійної практики допускаються здобувачі, які виконали всі завдання практики та вчасно подали на перевірку звітну документацію практики.

6. Контроль результатів діяльності здобувачів-практикантів

Система модульно-рейтингового контролю результатів проходження екскурсійної практики здобувачів передбачає оцінювання таких складників:

№№	Вид роботи	Кількість балів
1.	Розробка технологічної документації екскурсії	50
2.	Проведення екскурсії	30
3.	Ведення та оформлення щоденника практики	10
4.	Презентація та захист звіту з практики	10

Критерії оцінювання технологічної документації екскурсії, розробленої здобувачем

	Критерії оцінювання	Кількість балів
1.	Технологічна документація екскурсії представлена у повному обсязі, підготовлена та оформлена якісно.	46 – 50
2.	Технологічна документація екскурсії представлена у повному обсязі, але є неточності в її оформленні.	41 – 45
3.	Технологічна документація екскурсії представлена	31 – 40

	недостатньо повно. Є незначні помилки в оформленні.	
4.	Технологічна документація екскурсії представлена недостатньо повно. Є помилки в складанні основних документів, помилки в оформленні.	16 – 30
5.	Технологічна документація екскурсії складена з грубими помилками, оформлена неякісно.	1 – 15
6.	Технологічна документація екскурсії не представлена.	0

Критерії оцінювання проведення екскурсії

	Критерії оцінювання	Кількість балів
1.	Під час проведення екскурсії здобувач демонструє відмінні знання методичних прийомів та технік екскурсійного обслуговування, застосовує їх на практиці. Досконало володіє індивідуальним текстом екскурсії. Вільно спілкується з екскурсантами. Маршрут екскурсії складено з дотриманням всіх вимог.	26 – 30
2.	Під час проведення екскурсії здобувач демонструє знання методичних прийомів та технік екскурсійного обслуговування, але застосовує їх на практиці невпевнено. Володіє індивідуальним текстом екскурсії, проте у спілкування з екскурсантами проявляє робкість та скованість. Маршрут екскурсії складено з дотриманням всіх вимог.	21 – 25
3.	Здобувач демонструє знання деяких методичних прийомів та технік екскурсійного обслуговування, застосовує їх не завжди вдало. Знає індивідуальний текст екскурсії, проте не дає відповіді на запитання екскурсантів. Переходи між екскурсійними об'єктами затяжні. Маршрут екскурсії побудований не зовсім вдало.	16 – 20
4.	Здобувач майже не застосовує методичні прийоми та техніки екскурсійного обслуговування, обмежується лише деякими з них. Володіє індивідуальним текстом екскурсії недостатньо. Маршрут екскурсії побудований нелогічно.	6 – 15
5.	Здобувач не володіє методичними прийомами та техніками ведення екскурсії. Індивідуальний текст екскурсії знає поверхово. Маршрут екскурсії складено з грубими помилками.	1 – 5
6.	Здобувач не провів вчасно екскурсію без поважних причин.	0

Критерії оцінювання ведення та оформлення щоденника екскурсійної практики

	Критерії оцінювання	Кількість балів
1.	Щоденник практики оформлений акуратно, містить докладний опис кожного дня проходження практики.	9 – 10
2.	Щоденник містить записи основних видів робіт, що виконувалися, проте недостатньо докладно та змістовно.	6 – 8
3.	Записи в щоденнику несистематичні, виклад основних робіт під час практики занадто стислий.	3 – 5
4.	Щоденник оформлений неакуратно, майже не містить записів основних видів робіт під час практики.	1 – 2
5.	Щоденник відсутній.	0

Форма підсумкового контролю – диференційований залік.

Умови допуску до заліку – вчасна підготовка звітної документації про проходження екскурсійної практики (звіту та щоденника практики) та представлення її керівнику практики на перевірку.

Критерії оцінювання захисту звіту з екскурсійної практики

	Критерії оцінювання	Кількість балів
1.	Здобувач вільно володіє програмою практики; цілісно, системно, у логічній послідовності дає відповідь на поставлені запитання.	9 – 10
2.	Здобувач орієнтується у програмі кожного етапу практики в цілому, чим підтверджує її виконання; дає відповіді на всі запитання з програми практики, проте допускається незначних помилок.	6 – 8
3.	Під час захисту здобувач недостатньо орієнтується у програмі практики, допускає у відповідях на запитання неточності та помилки.	1 – 5
4.	Здобувач на захист звіту не з'явився.	0

Підсумкова оцінка складається з суми балів за самостійну роботу здобувача та захисту практики. Максимальна кількість балів – 100.

Підсумковий рейтинговий бал здобувача

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЄКТС	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
66-74	D	задовільно
60-65	E	
0-59	FX	незадовільно
не з'явився		

7. Підбиття підсумків практики

Результати проходження екскурсійної практики обговорюються та затверджуються на засіданні кафедри. Керівник готує та оприлюднює звіт, у якому відображає якісні та кількісні характеристики підсумків проходження практики.

Обов'язковою вимогою підбиття підсумків практики є опитування здобувачів-практикантів щодо ефективності організації та проведення практики, яке проводить керівник практики. Результати опитування оприлюднюються на інтернет-сторінці кафедри та є підставою для розроблення заходів, спрямованих на підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців з туристичного обслуговування.

8. Рекомендовані джерела

На практиці і під час самостійної роботи здобувачів використовуються опорні конспекти лекцій фахових дисциплін, навчальні посібники, підручники, навчально-методичні посібники з дисциплін «Організація екскурсійної діяльності», «Організація туристичних подорожей». Також рекомендується використовувати такі джерела:

1. Альтгайм Л. Б. Основи музейної та екскурсійної діяльності. Курс лекцій. Тернопіль : Тернопільський нац. пед. університет імені В. Гнатюка, 2007. 113 с.
2. Бабарицька В., Короткова А. Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник. – 2-ге, перероб. і доп. Київ : Альтерпрес РА, 2012. 444 с.
3. Боева А. Ф. Творческий процесс создания новых экскурсий: поиски и находки.

4. Воронина А. Б. Организация экскурсионных услуг. Симферополь : Сонат, 2008. 200 с.
5. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 178 с.
6. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: Учебник. Москва : Советский спорт, 2003. 216 с.
7. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посіб. : для студ. ВНЗ / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко ; М-во освіти і науки України, Київ. ун-т туризму, економіки і права. Київ : Кондор, 2010. 164 с.
8. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: Навчально-методичний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2016. 144 с.
9. Любіцева О. О. Методика розробки турів: навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Альтерпрес, 2008. 300 с.
10. Покоłodна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 180 с.
11. Попович С. Как создать экскурсионный продукт. *Український туризм*. 2011. № 2. С. 80-83.

Додаткові ресурси

1. Екскурсії в Києві. URL: <http://toursdekiev.com.ua/uk/tours>
2. Екскурсії по Києву. URL: <http://primetour.ua/uk/excursions/kiev/Kiev-stolitsa-Ukrainyi.html>
3. Екскурсії по Україні. URL: <https://etnosvit.com/uk/ukraine.html>
4. Одноденні екскурсії. Відпочинок в Україні. URL: <https://anga.ua/excursion/>
5. Тури по Україні. URL: <https://kraina-ua.com/ua/tours/tours-ukraine>

9. Зразки документації

Зразок титульної сторінки звіту

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет _____

Кафедра _____

ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ПРАКТИКИ

студента(ки) групи _____
освітньої програми
Туристичне обслуговування
спеціальності 242 Туризм

П І Б

Керівник практики:

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП.....	3
1. Контрольний та індивідуальний текст екскурсії.....	4
2. Картки екскурсійних об'єктів.....	20
3. Портфель екскурсовода.....	25
4. Технологічна карта екскурсії.....	30
5. Схема маршруту екскурсії.....	33
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37

КАРТКА ЕКСКУРСІЙНОГО ОБ'ЄКТА

1. Назва об'єкта (історична та сучасна), у т.ч. колишнє і теперішнє його призначення.
2. Місцезнаходження об'єкта, його адреса, під'їзди та підходи до нього.
3. Опис об'єкта (коротка зовнішня характеристика, його розміри, дата створення, з яких матеріалів виготовлений, текст меморіальних написів на пам'ятці чи меморіальній дошці та ін.).
4. Історичні події та персоналії, пов'язані з об'єктом (дати, короткий опис і біографічні відомості).
5. Збереженість об'єкта та можливості огляду (стан об'єкта і прилеглої території, обмеження щодо його відвідування та огляду).
6. У яких тематичних екскурсіях пам'ятка може бути використана.
7. Джерела відомостей (основна література, де описаний об'єкт і пов'язані з ним події, архівні дані та ін.).
8. Дата складання картки, прізвище й посада укладача.
9. Додаткові дані (за необхідності).

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ЕКСКУРСІЇ

Тема екскурсії _____

Тривалість (год.) _____

Протяжність (км) _____

Автор-розробник (автор, колектив авторів) _____

Мета та зміст екскурсії

Маршрут екскурсії

У т.ч. варіанти маршруту (літній, зимовий)

Ділянки (етапи) переміщення за маршрутом від місця збору екскурсантів до останнього пункту на конкретній ділянці маршруту	Місця зупинок	Об'єкти показу	Тривалість огляду	Основний зміст інформації	Вказівки з організації*	Методичні вказівки**

**Приклади оформлення
списку використаних джерел
згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне
посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням
правок (код УКНД 01.140.40)**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Один автор	Бейдик О. О. Рекреаційна географія: навч.-метод. комплекс дисципліни. Київ : Обрії, 2007. 96 с. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: навч. посібник. Чернівці : Книги – ХХІ, 2003. 300 с. Масляк П. О. Рекреаційна географія: навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 343 с.
Два автори	Яценко Б. П., Бабарицька В. К., Країнознавство. Основи теорії. Навч. посібник. Київ : Либідь, 2009. 312 с. Мальська М. П., Гамкало М. З. Туристичне країнознавство. Європа: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
Три автори	Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ : Знання, 2008. 661 с. Немець Л. М., Кулешова Г. О., Соколенко А. В. Туристсько-рекреаційні ресурси світу: навчально-методичний посібник. Харків, ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 102 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укragропромпродуктивність, 2006. 106 с. Коллективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Є. І. Григоренко та ін.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2013. 352 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир : Полісся, 2003. 174 с.
Без автора	Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2012. 1128 с. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.
За редакцією	Туристичне країнознавство: <i>країни лідери туризму</i> : навчальний посібник / за ред. О. О. Любіцевої. Київ : Альтерпрес, 2008. 436 с. Україна в цифрах 2017. Статистичний збірник / за ред. І. Є. Вернера. Київ : ТОВ Видавництво «Консультант», 2018. 241 с.
Розділ книги	Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.

Тези доповідей, матеріали конференцій	<p>Галасюк С. С. Основні напрямки розвитку туристичного ринку Німеччини. <i>Індустрія гостинності в країнах Європи</i>: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Сімферополь : КІБ, 2008. С. 42–44.</p> <p>Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. <i>Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні</i>: матеріали ХХІІ Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47–49.</p>
Статті з періодичного видання (журнал, газета)	<p>Скутар Т. Д. Деякі підходи до визначення поняття «рекреаційно-туристичні ресурси». <i>Науковий вісник Чернівецького університету</i>. 2013. Вип. 587-588. С. 200–209.</p> <p>Беркова О. П., Борисюк О. А., Дудник І. М. Географічний регіон як об'єкт туристичного маркетингу. <i>Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Географія</i>. 2019. Вип. 1 (74). С. 75–82.</p> <p>Посохов І. С., Артем'єв Е. В. Розвиток індустрії туризму Німеччини: досвід для України. <i>Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»</i>. 2013. № 1086. С. 175–179.</p>
Каталоги	<p>Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів / упоряд. П. М. Любченко. Харків : ФІНН, 2010. 303 с.</p> <p>Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки: Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p>
	Електронні ресурси
Книги	<p>Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017).</p> <p>Любіцева О. О. Методика розробки турів. Навчальний посібник. Київ : Альтерпрес. 2003. 104 с. URL: https://tourism-books.do.am/publ/knigi/knigi_po_turizmu/ljubiceva_o_o_metodika_rozrobki_turiv/3-1-0-8 (дата звернення: 15.08.2019).</p>
Періодичні видання	<p>Балабанов Г. В. Актуальні проблеми розвитку країнознавства в сучасній Україні. URL: http://er.nau.edu.ua:8080/bitstream/NAU/21032/1/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f.pdf (дата звернення: 15.10.2019).</p> <p>Тищук І. В. Особливості розвитку зеленого туризму в розвинених</p>

	<p>країнах світу. <i>Електронне фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки»</i>. 2016. №9. С. 571–576. URL: http://global-national.in.ua/issue-9-2016 (дата звернення: 10.12.2019).</p> <p>Neave H. Deming’s 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 р. № 324/95-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 20.10.2019).</p> <p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лютого 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).</p> <p>Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).</p>
Сторінки з веб-сайтів	<p>Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 12.11.2019).</p> <p>Всесвітня туристична організація : веб-сайт. URL: http://www2.unwto.org (дата звернення: 15.11.2019).</p> <p>Сто самых красивых городов мира. URL: http://stogorodov.ru/europe (дата звернення: 14.04.2019).</p> <p>Туризм у Німеччині. URL: http://www.geograf.com.ua/germany/572-germany-tourism (дата звернення: 20.04.2019).</p> <p>Світовий атлас даних : веб-сайт. URL: https://knoema.ru/atlas (дата звернення: 20.01.2019)</p> <p>Travel and Tourism, Economic impact. 2017, Germany URL: https://www.wttc.org (дата звернення: 10.04.2019).</p>

Факультет _____
Кафедра _____

ЩОДЕННИК
екскурсійної практики

Студента(ки) II курсу групи _____
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
денна форма здобуття освіти
спеціальність 242 Туризм
освітня програма Туристичне обслуговування

(прізвище, ім'я, по батькові)

Київ – 20__

**Висновок керівника практики від закладу вищої освіти
про проходження практики здобувачем**

Дата складання диференційованого заліку
„_____” _____ 20__ року

Оцінка:

за національною шкалою _____
(словами)

кількість балів _____
(цифрами і словами)

за шкалою ЄКТС _____

Керівник практики від КНЛУ _____
(підпис)